

"İnsanın mahiyet-i câmiasının simasındaki letâif-i refet ve dekaik-i şefkat ve şuâât-ı merhamet-i İlâhiyeden tezahür eden sikke-i ulyâ-yı Rahîmiyettir ki, Bismillâhirrahmânirrahîm'deki er-Rahîm ona bakıyor." Bu ifadeleri nasıl anlamalıyız?

İnsan kâinatın küçük bir numunesidir. Kâinata azametli ve büyük olarak yazılan tevhid hakikatleri, insanın mahiyetinde de yazılmıştır.

İnsanı kâinat kadar geniş yapan şey ise, onun fitratına konulan istidat ve duygulardır. İnsanda her âlem ile irtibat kuracak cihaz ve duygular vardır; herbiri ayrı bir âleme açılan bir penceredir. İnsan bu duygu penceresi ile o âlemi seyreder ve irtibat kurar.

Mesela göz bir penceredir, mubsirat (*görünen*) âlemine açılır. Kulak bir penceredir, sesler âleminie nazar eder. Dokunma duyusu bir penceredir, cismani âlemlere açılır. Kuvve-i hayaliye bir penceredir, misal âlemi ile irtibat kurar. Kalp, muhabbet dünyasının kapısıdır. Akıl, hikmetli mevcudat âleminin mütefekkir bir mütalaacısıdır. Daha buna benzer binlerce his ve duygular insanın geniş mahiyetinde mevcuttur ve her birisi bir âlem ile merbuttur.

Evet, insan istidat cihetiyle çok yüksek bir mahiyette yaratılmış, harika duygulara, eşsiz latifelerle ve mükemmel azâlalarla donatılmıştır. İnsanın birçok duygu ve kuvvelerine sınır konulmadığı için, onun terakkisi de tedenninisi de nihayetsiz oluyor. Bir insan, Allah'a muhatap olup, O'nun huzuruna çıkacak kadar yükselir; aynı insan hayvandan yüz derece aşağı bir mahlûk da olabilir. Bunun misalleri çoktur.

İnsan ayrıca mahlûkat içinde Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tanıyacak, bilecek bir mahiyete sahiptir. Mesela, midenin açlık hissi ile Rezzak ismini, tat alma duyusu ile Allah'ın Kerîm ve Muhsin isimlerini, cüzi iradesi ile Allah'ın küllî irade sıfatını, cüzi ilmi ile Allah'ın sonsuz ilim sıfatını bilebilir.

Allah sonsuz re'fet ve şefkati ile bütün kâinatı insana bir sofraya yapmış. İnsan, kendisine ihsan edilen her bir cihaz ile ayrı bir nimet âlemine bakıyor ve o âlemden istifade ediyor. Bütün bunlar Rahîm isminin hususi bir tecellisidir.

İnsan kâinatın küçük bir misali olduğu gibi, onun mahiyetinin temerküz etmiş hâli de simasıdır. Yani kâinat insanda insan ise simada toplanmış gibidir.

"Muhakkak ki Allah, Âdem (a.s.)'i Rahmân sûretinde yaratmıştır."(1)

Ebu Said el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (asm.) şöyle buyurmuştur:

“Biriniz kardeşiyle kavga ederse, yüzüne vurmaktan sakınsın.”(2)

Aslında her canlının en şerefli yeri yüzüdür. Bu sebeptendir ki, yalnız insanların değil, hayvanların yüzüne vurmaya yasaklayan rivayetler de vardır. Ayrıca şu hadis-i şerifler de bu ince manaya işaret ediyor.

Hz. Cabir, *“Resulullah bizi yüzü damgalamaktan ve yüze vurmaktan men etti.”*(3).

Yine Hz. Cabir'in bildirdiğine göre, bir gün Hz. Peygamber (asm.), yüzü damgalanmış bir merkebi görünce, *“Bunu yapana lanet olsun”* diyerek tepki gösterdi.(4).

Evet, Allah'ın ihsan ve ikramlarının en muazzam tecellisi insanın yüz kısmındadır. Çünkü insan bütün kâinattaki nimetleri yüzündeki azalar ile bilip tartabiliyor. Görme, işitme, koklama, tatma ve idrak gibi beş duyu insanın simasında ve başında toplanmıştır. Ve bütün nimetler de bu duyular ile tadılabiliyor. Allah'ın insana olan şefkat ve re'feti onun yüzünde çok şaşıklı ve haşmetli bir şekilde parlıyor.

Dipnotlar:

(1) bk. Buharî, İsti'zân: 1; Müslim, Birr: 115, Cennet: 28; Müsned, 2:244, 251...

(2) bk. Mecmau'z-Zevaid, 8/106.

(3) bk. Müslim, Libas, 106.

(4) bk. Müslim, Libas, 107.